

Vabariigi Valitsuse määruse „Struktuuritoetuse registri pidamise põhimäärus“ eelnou seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse „Struktuuritoetuse registri pidamise põhimäärus“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) näeb ette ühtsed tingimused struktuuritoetuste (edaspidi *toetus*) registri (edaspidi *register*) asutamisele, kasutamisele, pidamisele ja likvideerimisele.

Eelnõu ja selle seletuskirja koostasid Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu struktuurivahendite ja välisvahendite osakonna peaspetsialist Piret Eelmets (e-post: piret.eelmets@fin.ee, telefon: 611 3188), osakonnajuhataja asetäitja Helio Siitam (e-post: helio.siitam@fin.ee, telefon: 611 3398), nõunik Indrek Mägi (indrek.magi@fin.ee; telefon: 611 3594) ja ekspert Ly Looga (e-post: ly.looga@fin.ee, telefon 611 3165). Eelnõu toimetab keeleliselt õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (e-post: sirje.lilover@fin.ee, 611 3638) ning juriidilise ekspertiisi sama osakonna juristid Angela Jürgenson (e-post: angela.jyrgenson@fin.ee, 611 3282) ja Marge Kaskpeit (e-post: marge.kaskpeit@fin.ee, 611 3645).

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärgiks on kehtestada ühtsed nõuded registri pidamisele ja kasutamisele, sealhulgas registri ülesehitustele ja turvalisusele, kasutajakontode haldamisele ning andmete vahetamisele teiste andmekogudega. Eelnõuga määratletakse ka registrisse kogutavad põhiandmed.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõus on 16 paragrahvi, mis on jaotatud vastavalt temaatikatele kuude peatükki ning eelnõul on kaks lisa.

Eelnõud tuleb rakendada koos Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) fondi-määrustega, mis on nimetatud seletuskirja punktis 5 „Eelnõu vastavus EL õigusele“, ja perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadusega (edaspidi *STS2014_2020*).

1. peatükk

Üldsätted

Eelnõu § 1 kohaselt reguleerib eelnõu perioodi 2004–2006 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS2004_2006*), perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS200_2013*) ning *STS2014_2020* nimetatud struktuuritoetuse kasutamist reguleerivate dokumentide alusel kogutavate andmete koosseise, nende töötlemist ja registri pidamise korda. Samuti hõlmab register 2009–2014 Euroopa Majanduspiirkonna Finantsmehhanismi ja Norra Finantsmehhanismi vahendite (edaspidi *EMP ja Norra toetus*) vahendamisega seotud teavet.

Eelnõu §-ga 2 määratakse vastavalt avaliku teabe seaduse §-le 43⁴ registri vastutav töötleja ning volitatud töötlejad. Samuti täpsustatakse millised sätted kohalduvad EMP ja Norra toetuse vahendamise eest vastutuvale programmioperaatorile.

2. peatükk

Registri ülesehitus ja registrisse kantavad andmed

Eelnõu §-ga 3 sätestatakse, et register on ühetasandiline infotehnoloogiline andmekogu, mis koosneb operatiivinfo- ja aruandlusmoodulist. Operatiivinfomoodulit kasutatakse esmajärjekorras andmete korjeks ja menetlustoimingute teostamiseks. Aruandlusmoodulit kasutatakse andmebaasi andmete alusel aruannete genereerimiseks.

Eelnõu §-ga 4 loetletakse registrisse kantavate statistiliste ja õiguslikku tähendust omavate andmete koosseis, mis on vastavuses taotlemisel, taotluse suhtes otsuse tegemisel, toetuse maksmisel, projektide elluviimise seires ja kontrollimisel kogutavate või loodavate andmetega.

Registrisse kogutavad isikuandmed on nimetatud lõikes 3. Registrisse kogutakse registrit kasutama volitatud administratsioonis töötavate isikute (sh korraldusasutuse, auditeeriva asutuse, rakendusasutuse, rakendusüksuse) ja „Vaotleja“ rolliga kasutate andmed, registri e-keskkonda kasutama volitatud taotleja või toetuse saaja esindajate andmed ning projekti osapoolte (taotleja või toetuse saaja, partneri) kontaktisikute andmed. Rohkem isikuandmeid registrisse ei koguta.

Registrisse kandmise nõuded, väljad ja täpne ulatus määratakse kindlaks Rahandusministeeriumi poolt koostatud juhendis, mis võib praktikas seisneda ka registri välja juurde lisatavas välja täitmise juhises. Taotluste esitamise kord sõltub toetuse andmise tingimuste õigusaktis sätestatud korrast ehk, kas taotluse võib esitada paberkandjal või tuleb esitada veebipõhise keskkonna (edaspidi *e-keskkond*) vahendusel. Sõltumata taotluse esitamise korrast, võib toetuse maksetaotluste ja aruannete esitamise kord olla eraldi reguleeritud. Juhul kui toetuse saaja esitab andmed e-keskkonna vahendusel, siis võrdsustatakse andmete registrisse esitamine andmete registrisse kandmisega.

Registrisse kantakse kõikide taotluste andmed. Kui isik esitab andmed e-keskkonnas, on andmete registrisse kandjaks andmed esitanud isik ise (näiteks toetuse saaja). Omakäelise ja digiallkirjastatud taotluse andmed kannab registrisse volitatud rakendusüksuse töötaja. Registrisse kantakse ka menetlusse võtmata taotluste andmed, seda nii statistilise ülevaate saamiseks, kui ka põhjusel, et teabevahetus muutub pigem e-keskkonna vahendusel toimivaks.

3. peatükk

Andmete kandmine registrisse ja juurdepääs registri andmetele

Eelnõu §-ga 5 kohustatakse volitatud töötlejat kandma saadud või loodud andmed registrisse 10 tööpäeva jooksul, et tagada kõikidele andmete kasutajatele igal ajal juurdepääs uuendatud infole. Administratsiooni protsessides ja infopäringute tegemisel (auditeerimine, kuluaruande koostamine, kontrollide läbiviimine, rikkumiste raporteerimine) on arvestatud ajalise nihkega 10 tööpäeva ulatuses, mis tagab kasutajale alati kehtiva informatsiooni.

Andmete õigsuse eest vastutab andmete esitaja. Andmeid kannavad registrisse nii administratsiooni ametnikud kui ka toetuse taotlejad ja toetuse saajad. Kui andmete esitaja ei kanna registrisse ise andmeid, siis esitaja vastutab esitatud andmete õigsuse eest ja registrisse kandja registrisse kantud andmete esitatud andmetele vastavuse eest. Sõltuvalt protsessist võib andmed registrisse kanda andmete esitaja ise või vastavate andmete sisestamiseks volitatud töötleja. Korraldusasutus kannab registrisse tema ülesannete täitmise raames tekkivad andmed, sh rakenduskava ja prioriteetsete suundade andmed ning korraldusasutuse poolt läbi viidud kontrollide andmed. Rakendusasutus esitab meetmete ja meetme tegevuste info korraldusasutusele ja korraldusasutus kannab vastavad andmed registrisse.

Auditeeriva asutuse ülesanne on viia läbi auditeid, seega auditeeriv asutus kannab ise registrisse auditeerimisega seotud andmed. Rakendusüksus taotluste menetlemise, toetuse maksmise ning rikkumisega seotud andmed. Toetuse taotleja ja toetuse saaja esitavad registrisse kandmiseks enda projektiga seotud andmeid, sealhulgas projekti taotluse, maksetaotluse, projekti aruannete andmed. Kui nad esitavad andmed e-keskkonna ehk e-registri kaudu, on taotleja ja toetuse saaja registrisse andmete kandjateks.

Eelnõu §-s 6 reguleeritakse registrisse kantud mittekorrektsete andmetega seotud puuduste kõrvaldamist ning andmete muutmist. Registris olevate andmete muutmise üldine õigus on antud volitatud töötlejale (nt rakendusüksus). Kui toetuse taotleja või toetuse saaja esitab andmeid e-keskkonna vahendusel, siis andmete (näiteks isiku- või asukoha andmete) muutmiseks tuleb esitada muutmistaotlus. Juhul kui taotleja ja toetuse saaja esitab andmed paber kandjal, siis muudab volitatud töötleja andmeid üksnes taotleja ja toetuse saaja kirjaliku avalduse alusel. Kui volitatud töötleja (nt rakendusüksus, korraldusasutus jt) on eksinud andmete registrisse kandmisel, siis need vead parandatakse ilma taotleja ja toetuse saaja avalduseta. Muudetud andmete kohta säilivad logid, mis tähendab, et muudatused on kokkuviidavad muudatuste tegijaga ja on tuvastatav muutmise aeg.

Eelnõu §-ga 7 täpsustatakse andmete avalikustamist ja registrist väljastamist. Andmete väljastamisel lähtutakse seaduses sätestatud korrast, sealhulgas avaliku teabe seadusest, konkurentsiseadusest ning struktuuritoetuse andmist reguleerivatest seadustest.

Eelnõuga nähakse kogu administratsioonile ühtne kord andmete väljastamise eest tasu mitte võtmiseks vastavalt avaliku teabe seaduse § 25 lõikele 2 kooskõlas § 26 punktiga 1, kuna andmete väljastamine haldusvälistele isikutele on seni toimunud pigem elektrooniliselt ja see ei ole sage. Kooskõlas avaliku teabe seaduse §-ga 16 sätestatakse eelnõus üle, et andmete väljastamise kohta peab jääma jälg asutuse dokumendiregistris.

4. peatükk

Kasutajakontode haldamine

Eelnõu §-ga 8 reguleeritakse kasutajakontode loomist. Rahandusministeerium vastutava töötlejana loob operatiivinfomoodulisse vastava rolliga kasutajakontod enda töötajatele (korraldusasutusele ja auditeerivale asutusele), rakendusasutustele ning rakendusüksusele kuni kaks RÜ administraatori rolliga kasutajakontot ning muudele organisatsioonidele (näiteks politseile, uurijatele, Riigikontrollile) „Vaatleja“ rolliga kasutajakonto. Rakendusüksuse administraator loob rakendusüksuse sisesed kasutajakontod vastavalt asutusesisesele vajadusele.

Samuti annab Rahandusministeerium aruandlusmooduli kasutusõiguse. Nimetatud kasutajakontode loomiseks esitab volitatud töötleja lisa 2 kohase volikirja, sealhulgas kui rakendusüksusel või rakendusasutusel on vaja lepingulisele teenuse osutajale või ametiasutusele anda vaatleja õigus. Volitatud töötleja peab hindama, kas vaatleja õiguse andmine on õigustatud ja lubatav vastavalt avaliku teabe seadusele ja eelnõule (nt seotud ametiülesannetega, teostab uuringut või teadustööd).

Registri operatiivmoodulisse on võimalik siseneda kasutajanime ja parooli või ID kaardi abil. Registri aruandlusmoodulisse on võimalik siseneda kasutajanime ja parooli abil.

Eelnõu § 9 sätestab kasutaja kohustused. Registri kasutajal on keelatud enda kasutajatunnuste edasiandmine teistele isikutele. Samuti vastutab kasutaja tema poolt registris teostatud toimingute eest.

Volitatud töötleja vastutab kõigi oma ametike või töötajate poolt registris tehtud toimingute eest vastavalt õigusaktides sätestatule.

Eelnõu §-ga 10 reguleeritakse kasutajakontode sulgemist. Volitatud töötlejal tuleb teavitada viivitamatult vastutavat töötlejat § 8 lõikes 1 nimetatud kasutajale omistatud volituste lõppemisest ning kasutajakonto sulgeb Rahandusministeerium kui vastutav töötleja. Lõikes 3 nimetatakse millistel juhtudel võib vastutav töötleja sulgeda ajutiselt asutusesisese kasutajakonto ning lõikega 4 antakse vastutavale töötlejale võimalus konto uuesti avada.

Eelnõu § 11 sätestab kohustusliku kasutajakontode kasutamise kontrollimise selleks, et vältida mittekasutatavate kontode tekkimist. Kontrolli käigus vaatavad kõik kontosid omavad asutused üle registrisse loodud aktiivsed kontod ning jälgivad, kas vastavate kontode omanikud on õigustatud registrit kasutama. Näiteks kui kasutajakontot kasutav isik on asutusest lahkunud, aga kontrolli käigus selgub, et tema kasutajakonto on aktiivne, peab selle sulgema. Samuti selgitatakse kontrolli käigus välja, kas antud rollid vastavad kasutajakontodele. Näiteks, kui isik määrati kasutama registrit maksete aktsepteerijana, aga on vahepeal hakanud tegelema teiste ülesannetega, peab vastava paranduse tegema ka registri kasutajaõigustes.

5. peatükk

Turvalisus, andmete säilitamine ja andmete vahetamine teise andmekoguga

Eelnõu §-s 12 on reguleeritud turvalisusega seotud aspektid ning turvalisuse eest vastutavad nii vastutav töötleja kui ka volitatud töötleja. Vastutava töötleja kohustus on kehtestada registri haldamise turvanõuded, arvestades oma asutusesiseseid infosüsteemide üldisi turvanõudeid. Volitatud töötlejal peavad olema teabe kasutamise ja edastamise kaitsenõuded, mille olemasolus ja kehtivuses võib vastutav töötleja vajadusel veenduda ning nõuda nende täiendamist või parendamist.

Eelnõu §-ga 13 on sätestatud andmete säilitamise tehnilised aspektid ning andmete, sealhulgas varukoopiate, säilitamise tähtsajad.

Eelnõu §-s 14 on reguleeritud andmevahetus teiste andmekogudega. Andmevahetusele eelnevalt hinnatakse, kas see saab toimuma vastavalt registrile ja teisele andmekogule kehtestatud andmete vahetuse turvalisusnõuetele.

Eelnõu § 1 sätestab registri likvideerimist. Registri likvideerimise õigus antakse Vabariigi Valitsusele, kui registri asutajale. Registri kasutamisevajadus lõpeb EL ühtekuuluvuspoliitika fondidelt saadava toetuse lõppemisel. Programmperioodil 2014–2020 lõppemise järgselt on Eesti endiselt abi saaja, seega registri likvideerimisvajadust ei ole lähiajal ette näha.

6. peatükk

Rakendussätted

Eelnõu § 16 loob eelnõu alusel kogutavate andmete järjepidevuse Vabariigi Valitsuse 25. veebruari 2004. a määrusega nr 43 „Struktuuri-toetuse riikliku registri asutamine ja registri pidamise põhimäärus“ asutatud registri kui andmekoguga ning selguse eesmärgil täpsustatakse, et käesoleva eelnõu alusel jätkatakse määruse nr 43 kohaselt kogutud andmete kogumist ja töötlemist.

Eelnõu § 17 kohaselt tunnistatakse kehtetuks registri põhimäärus, sest eelnõuga jätkatakse perioodil 2014–2020 toetuse andmise üle arvestuse pidamist perioodi 2004–2006 toetuse andmise administreerimiseks loodud infosüsteemis. Kuni eelnõu jõustumiseni reguleerib registri tööd kaks määrust (Vabariigi Valitsuse ja rahandusministri). Alates eelnõu jõustumisest reguleerib registri kasutamist üks Vabariigi Valitsuse määrus. Rahandusministri määrusega reguleeritud registri kasutamise kord on ühildatud eelnõuga.

4. Eelnõu terminoloogia

Termineid kasutatakse eelnõus STS2004_2006, STS2007_2013, STS2014_2020 või nendes viidatud EL määruste tähenduses ja sõnastuses või on lahti kirjutatud eelnõu tekstis.

5. Eelnõu vastavus EL õigusele

Käesoleva eelnõu aluseks on järgmised EL määrused:

- Nõukogu määrusega 1260/1999/EÜ, millega nähakse ette üldsätted struktuurifondide kohta (21. juuni 1999);
- Nõukogu määrus, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) 1260/1999, nr 1083/2006;
- nõukogu määrus, millega asutatakse Ühtekuuluvusfond ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) 1164/94, nr 1084/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1783/1999, nr 1080/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1784/1999, nr 1081/2006;
- Euroopa Komisjoni määrus, millega kehtestatakse rakenduseeskirjad nõukogu määruse, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta, ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi, kohta (EÜ) nr 1828/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted ühisesse strateegilisse raamistikku kuuluvate fondide – Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi – kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1304/2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1081/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, milles käsitletakse erisätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgi kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1300/2013, mis käsitleb Ühtekuuluvusfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1084/2006;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudustkannatavate isikute jaoks.

Eelnõu on EL määruste rakendamise üheks riigisiseseks õigusaktiks. Eelnõus nimetatud ülesannete ja tingimuste sätestamisel juhindutakse ülimuslikult EL õigusaktidest.

6. Määruse mõjud

Eelnõul ei ole otseseid mõjusid Eesti keskkonnaseisundile, majandusarengule ja sotsiaalsele olukorrale. Eelnõu aitab käsitleda toetuse andmise ja kasutamisega seotud andmeid süstematiseeritult ja läbipaistavalt.

7. Seaduse rakendamiseks vajalikud kulud ja seaduse rakendamise eeldatavad tulud

Registri pidamise ja haldamisega seotud kulud kaetakse vastava programperiоди rakenduskava tehnilise abi vahenditest. Eelnõu abil otsest rahalist tulu riigieelarvele ei teki.

8. Määruse jõustumine

Eelnõu jõustub üldises korras.

9. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastati õigusaktide kooskõlastamise infosüsteemi kaudu ministriumidega, kes meetmete planeerimise ettevalmistamise teabe kohaselt hakkavad täitma rakendusametuse ülesandeid ja Andmekaitse Inspeksiooniga. Kommentaaridega arvestamise ülevaate leiab kommentaaridega arvestamise tabelist (lisatud).